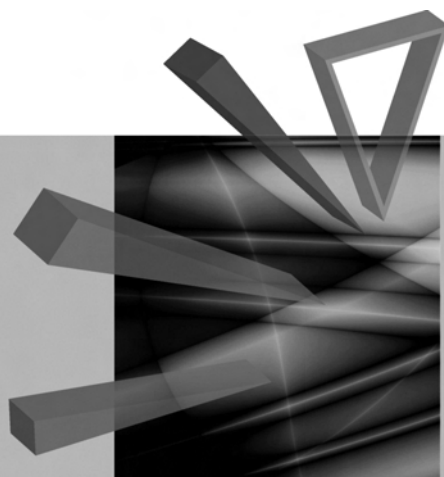

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

244

Problemy rozwoju regionalnego

Redaktorzy naukowi
Elżbieta Sobczak
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Piotr Bury, Beata Filipiak, Tadeusz Grabiński, Anna Malina, Danuta Stawasz,
Edward Stawasz, Eugeniusz Wojciechowski

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Aleksandra Śliwka

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon,
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-229-1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Klasyfikacja dynamiczna europejskiej przestrzeni regionalnej ze względu na poziom identyfikatorów innowacyjności typu Output	15
Marek Szajt: Zmiana pozycji innowacyjnej regionów w rozszerzającej się Unii Europejskiej	29
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innowacyjność a rozwój regionalny – model miękki	39
Katarzyna Widera: Analiza porównawcza poziomu innowacyjności regionów	48
Elżbieta Sobczak: Statystyczna analiza pracujących według intensywności działalności B+R w państwach Unii Europejskiej.....	56
Malgorzata Markowska: Klasyfikacja unijnych regionów ze względu na dynamikę charakterystyk innowacyjności (w zakresie Output)	66
Dariusz Głuszczyk: Regionalny system innowacji – ujęcie definicyjne i modelowe (dyskusje na gruncie teorii).....	81
Andrzej Sztando: Ocena systemów wdrażania regionalnych strategii innowacji – raport z badań.....	90
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: Ocena pozycji polskich regionów ze względu na inteligentną specjalizację w europejskiej przestrzeni z wykorzystaniem klasyfikacji rozmytej.....	102
Anna Beata Kawka: Wpływ jakości kapitału ludzkiego na rozwój regionalny	114
Iwona Skrodzka: Kapitał intelektualny a poziom rozwoju gospodarczego polskich województw – model miękki	124
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regionalne zróżnicowanie kapitału intelektualnego przedsiębiorstw w Polsce	136
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: Rola ekoinnowacji w procesie zrównoważonego rozwoju regionu	147
Katarzyna Szymańska: Innowacyjność regionu jako narzędzie kształtujące kulturę organizacyjną MSP.....	158
Łukasz Mamica: Wzornictwo przemysłowe jako sektor przemysłów kreatywnych.....	168
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Łańcuchy dostaw w kształtowaniu innowacyjności regionów Polski zachodniej.....	178
Patrycja Zwiech: Znaczenie kapitału ludzkiego w rozwoju województwa zachodniopomorskiego.....	190

Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Wsparcie innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju województwa łódzkiego.....	201
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w świetle badań empirycznych.....	211
Marek Obrębalski: Współczesne problemy polityki regionalnej Unii Europejskiej i Polski.....	218
Bogdan Leszkiewicz: Strategie Unii Europejskiej w zakresie polityki regionalnej.....	228
Tomasz Dorożyński: Polityka spójności Unii Europejskiej a gospodarka lokalna i regionalna.....	236
Ewa Kusideł: Wpływ polityki spójności na konwergencję wewnętrzną w Polsce	246
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Analiza porównawcza województw Polski ze względu na wykorzystanie środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007–2010	257
Mariusz Wiśniewski: Regionalne zróżnicowanie absorpcji unijnego wsparcia dla polskiej wsi.....	266
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE i JASPERS na rzecz wzrostu gospodarczego	278
Alojzy Zalewski: Rynkowe uwarunkowania konkurencji terytorialnej w świetle inwestycji rzeczowych	290
Małgorzata Leśniak-Johann: Uwarunkowania konkurencji i współpracy w kontekście rozwoju turystyki na pograniczu dolnośląsko-saksońskim. Zarys problemu	300
Emilia Bogacka: Współpraca w zakresie bezpieczeństwa publicznego na obszarze nadgranicznym Polski z Niemcami	312
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Karkonoskie parki narodowe (Karkonoski Park Narodowy i Krkonošský Národní Park) a rozwój transgranicznej przestrzeni regionalnej	321
Anna Malina, Dorota Mierzwa: Analiza porównawcza sytuacji makroekonomicznej Polski i krajów ościennych w okresie 20 lat przemian gospodarczych.....	330
Zbigniew Piepiora: Występowanie katastrof naturalnych w Europie i międzynarodowa współpraca w zakresie przeciwdziałania ich skutkom.....	342
Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania rozwoju regionów basenu Morza Śródziemnego	357
Adam Dąbrowski: Globalizacja a regionalizm	366
Krzysztof Malik: Wybrane metody oceny polityki rozwoju regionu.....	374
Dorota Rynio: Regiony problemowe wobec nowego paradygmatu polityki regionalnej w Polsce	394

Piotr Rzeńca: Parki tematyczne jako czynnik rozwoju gospodarki. Identyfikacja zjawiska.....	405
Renata Lisowska: Uwarunkowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w regionach zmarginalizowanych na przykładzie województwa łódzkiego.....	416
Aleksandra Koźlak: Transport jako czynnik rozwoju regionalnego	425
Adam Przybyłowski: Inwestycje transportowe w województwie dolnośląskim w aspekcie realizacji strategii zrównoważonego rozwoju	435
Paweł Andrzejczyk: Znaczenie logistyki zwrotnej dla zrównoważonego rozwoju regionu	450
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Wojewódzkie planowanie przestrzenne – istota, możliwości i ograniczenia.....	460
Andrzej Raszkowski: Wybrane aspekty orientacji marketingowej jednostek terytorialnych.....	470
Krzysztof Wiktorowski: Tożsamość regionalna i lokalna jako element zrównoważonego rozwoju regionu zachodniopomorskiego	480
Jan Polski: Efekty zewnętrzne w marketingu urbanistycznym	491
Danuta Stawasz: Regionalne zróżnicowania rozwoju polskich regionów po 10 latach funkcjonowania samorządu terytorialnego	501
Beata Bal-Domańska: Klasyfikacja podregionów Polski szczebla NUTS-3 ze względu na poziom rozwoju gospodarczego	509
Łukasz Mach: Zastosowanie metod wielowymiarowej analizy do oceny potencjału rozwojowego regionów.....	520
Grażyna Karmowska: Porównanie rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2007	530
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stymulowanie zrównoważonego rozwoju w regionie zachodniopomorskim przy wykorzystaniu dobrych praktyk.....	542
Maria Kola-Bezka: Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju regionu w świetle wyników badania ankietowego mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego	552
Joanna Kosmaczewska: Przedsiębiorczość jako stymulanta turystycznego rozwoju obszarów wiejskich.....	563
Sandra Misiak: Aktywność zawodowa kobiet w województwie zachodniopomorskim	573
Agnieszka Skowronek-Grądział: Analiza porównawcza obszarów wiejskich w zakresie infrastruktury służącej ochronie środowiska	582
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analiza zróżnicowania przestrzennego wydatków na usługi z zakresu oświaty i wychowania w Polsce	594
Anna Majchrzak: Ocena sytuacji finansowej powiatów województwa wielkopolskiego z wykorzystaniem metody Warda	602
Marian Maciejuk: Struktura pomocy publicznej dla przedsiębiorców w Polsce w latach 2006-2009	612

Tomasz Kołakowski: Pomoc publiczna udzielona przez dolnośląskie samorządy podmiotom gospodarczym – dynamika i rodzaje wsparcia.....	623
Andrzej Wasiak: Restrukturyzacja w PKP na przykładzie PKP Energetyka SA	636
Monika Murzyn-Kupisz: Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego a efekty mnożnikowe w gospodarce lokalnej i regionalnej.....	645
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Wykorzystanie wielowymiarowej analizy dyskryminacyjnej do grupowania wspólnot mieszkaniowych	658
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Działalność eksportowa spółek z udziałem kapitału zagranicznego – regionalne zróżnicowania w Polsce.....	668

Summaries

Malgorzata Markowska, Danuta Strahl: Dynamic classification of the European regional space regarding the level of Output innovation identifiers	28
Marek Szajt: Change in the innovative position of regions in the enlarging European Union.....	38
Elżbieta Izabela Misiewicz: Innovation and regional development – the soft model	47
Katarzyna Widera: Comparative analysis of the level of innovation in regions.....	55
Elżbieta Sobczak: Statistical analysis of workforce by the intensity of R&D activity in EU countries	65
Malgorzata Markowska: EU regions classification by the dynamics of innovation characteristics (regarding Output)	80
Dariusz Głuszczuk: Regional innovation system – the definitive and the model approach (theoretical discussions).....	89
Andrzej Sztando: Assessment of the regional innovation strategies implementation systems – a study report.....	101
Bartłomiej Jefmański, Malgorzata Markowska: The assessment of Polish regions with regard to smart specialization in European space applying fuzzy classification.....	113
Anna Beata Kawka: The influence of human capital quality on regional development.....	123
Iwona Skrodzka: Intellectual capital influence and the level of economic development in Polish regions – the soft model.....	135
Malgorzata Juchniewicz, Urszula Tomczyk: Regional differentiation of enterprise intellectual capital in Poland.....	146
Magdalena Graczyk, Leszek Kaźmierczak-Piwko: The role of eco-innovation in the process of sustainable development of a region.....	157

Katarzyna Szymańska: Region innovativeness as a tool shaping the organisational culture of SMEs.....	167
Lukasz Mamica: Industrial design as a sector of creative industries.....	177
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Supply chain in shaping the innovativeness of Western Poland regions	189
Patrycja Zwiech: The importance of human capital in the development of West Pomeranian Voivodeship	200
Janusz Kornecki, Maciej Kokotek, Arkadiusz Szymański: Support for the innovativeness of small and medium-sized enterprises in the development of Łódź Voivodeship.....	210
Krzysztof Krukowski, Maciej Zastempowski: Financial instruments supporting the innovativeness of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship in the light of empirical research	217
Marek Obrębalski: Contemporary problems of the regional policy of the European Union and Poland	227
Bogdan Leszkiewicz: Strategies of the European Union regional policy	235
Tomasz Dorożyński: The role of EU cohesion policy in regional and local economy.....	245
Ewa Kusidel: The impact of the cohesion policy on the internal convergence in Poland	256
Artur Lipieta, Barbara Pawelek, Roman Huptas: Comparative analysis of Polish Nuts 2 level regions from the point of view of the level of using European funds from the European Regional Development Fund for the period between January 2007 and June 2010	265
Mariusz Wiśniewski: Regional diversification of EU support absorption for Polish rural areas.....	277
Kinga Wasilewska: JESSICA, JEREMIE and JASPERS for economic growth.....	289
Alojzy Zalewski: Market determinants of territorial competition in the light of material investments.....	299
Małgorzata Leśniak-Johann: Conditions of the cooperation and competition in tourism in Saxony–Lower Silesian borderland. Selected problems.....	311
Emilia Bogacka: Cooperation in the area of public safety in the Poland–Germany borderland.....	320
Alina Kulczyk-Dynowska, Katarzyna Przybyła: Giant Mountains national parks (KPN and KRNAP) and the development of cross-border regional space	329
Anna Malina, Dorota Mierzwa: A comparative analysis of macroeconomic situation in Poland and neighbouring countries in the 20-year period of structural changes	341
Zbigniew Piepiora: The occurrence of natural disasters in Europe and the international cooperation in the field of counteracting their results	356

Jakub Piecuch, Łukasz Paluch: Determinants of social and economic development of the Mediterranean basin regions.....	365
Adam Dąbrowski: Globalization and regionalization.....	373
Krzysztof Malik: Chosen methods of regional development policy evaluation	393
Dorota Rynio: Problem regions in the face of a new paradigm of the regional policy in Poland	404
Piotr Rzeńca: Theme parks as a factor in the development of economy. An identification of the phenomenon	415
Renata Lisowska: The determinants of SME growth in marginalized regions illustrated with the example of Łódź Voivodeship	424
Aleksandra Koźlak: Transport as a factor of regional development	434
Adam Przybyłowski: Transport investments in Lower Silesian Voivodeship in the context of sustainable development strategy	449
Paweł Andrzejczyk: The significance of reverse logistics for balanced region development.....	459
Waldemar A. Gorzym-Wilkowski: Voivodeship spatial planning – the essence, opportunities and constraints	469
Andrzej Raszkowski: Selected aspects of the marketing orientation of territorial units	479
Krzysztof Wiktorowski: Regional and local identity as an element of sustainable development of the West Pomeranian region.....	490
Jan Polski: External effects in urban marketing.....	500
Danuta Stawasz: Regional differences in the development of Polish regions after the establishment of territorial self-government	508
Beata Bal-Domańska: Classification of Polish sub-regions (NUTS-3) by economic development level	519
Łukasz Mach: Application of the methods of multidimensional comparative analysis as a basis for parameters assignment of development potential of regions.....	529
Grażyna Karmowska: A comparison of the development of the subregions of West Pomeranian Voivodeship in 1999-2007.....	541
Ewa Mazur-Wierzbicka: Stimulating sustainable development in West Pomeranian Voivodeship by using good practices.....	551
Maria Kola-Bezka: Entrepreneurship as a factor of regional development on the basis of the survey results of the residents of Kuyavian-Pomeranian Voivodeship	562
Joanna Kosmaczewska: Entrepreneurship as a stimulus to tourism development in rural areas	572
Sandra Misiak: Professional activity of women in West Pomeranian Voivodeship.....	581
Agnieszka Skowronek-Grądziel: A comparative analysis of rural areas in the field of environment protection infrastructure	593

Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Analysis of spatial differentiation of expenditure on education in Poland.....	601
Anna Majchrzak: Financial standing of counties in Greater Poland Voivodeship assessed with Ward's method.....	611
Marian Maciejuk: The structure of public aid for entrepreneurs in Poland in the period 2006-2009.....	622
Tomasz Kołakowski: Public aid granted to economic entities by Lower Silesian self-governments – dynamics and types of support.....	635
Andrzej Wasiak: Restructuring in PKP illustrated by the case of PKP Energetyka SA.....	644
Monika Murzyn-Kupisz: Activities aimed at preservation of cultural heritage and multiplier effects in the local and regional economy.....	657
Marcelina Zapotoczna, Joanna Cymerman: Using the multidimensional discriminant analysis for grouping housing cooperatives.....	667
Agnieszka Kłysik-Uryszek: Export activity of companies with foreign capital – regional differences in Poland.....	677

Grażyna Karmowska

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

PORÓWNANIE ROZWOJU SUBREGIONÓW WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO W LATACH 1999–2008

Streszczenie: Obiektem badań jest region zachodniopomorski oraz jego podregiony szczeciński i koszaliński w latach 1999–2008. Średni udział regionu zachodniopomorskiego w tworzeniu PKB kraju wynosił 4,31%. Większy udział, ponaddwukrotnie, w tworzeniu PKB ma podregion szczeciński. Analiza czynników ekonomicznych, demograficznych i infrastrukturalnych wskazuje, że negatywne tendencje uległy osłabieniu. W niektórych sferach poziom rozwoju podregionów wyrównał się, jednak w większości nadal przoduje podregion szczeciński. Analiza czynników ekonomicznych wskazuje na podregion szczeciński jako region bogatszy.

Słowa kluczowe: region, podregiony, czynniki rozwoju.

1. Wstęp

Region i jego rozwój może być rozpatrywany w wielu płaszczyznach, w zależności od tego, na jakie potrzeby sformułowano jego definicję. Jednym z kryteriów jest podział administracyjny. Regionem administracyjnym jest najwyższa jednostka podziału terytorialnego kraju, o względnie dużej powierzchni, znacznej liczbie mieszkańców, stosunkowo jednolita gospodarczo, społecznie i kulturowo. W Polsce obowiązuje trójstopniowy podział administracyjny: na województwa, powiaty i gminy. Obiektem badań jest województwo zachodniopomorskie (nazywane dalej regionem zachodniopomorskim) oraz jego podregiony szczeciński i koszaliński w latach 1999–2008. Województwo zostało powołane w roku 1999 w związku z reformą administracyjną, w miejsce dawnego województwa szczecińskiego i koszalińskiego oraz części słupskiego, pilskiego i gorzowskiego.

Rozwój województwa zachodniopomorskiego z racji jego położenia geograficznego w Polsce i Europie jest silnie uwarunkowany zewnątrz, czyli przestrzennie, prawno-politycznie i gospodarczo. Położenie regionu w kraju, Europie i w układzie krain przyrodniczo-geograficznych kształtuje jego szanse i bariery rozwoju oraz warunki życia społeczno-gospodarczego. Za największe zagrożenie dla rozwoju województwa zachodniopomorskiego uznaje się peryferyjne położenie regionu z punk-

tu widzenia polskiego rynku oraz zbyt małe w stosunku do potrzeb i oczekiwań strategiczne znaczenie regionu [*Strategia...* 2005, s. 9].

Wspólnym problemem polskich regionów jest konieczność odrobienia wieloletnich zapóźnień w zakresie podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej.

Celem niniejszego opracowania jest analiza porównawcza rozwoju subregionów województwa zachodniopomorskiego w latach 1999–2008.

2. Wyniki analizy

Badanie i pomiar rozwoju regionów nie ma jednoznacznych procedur. Dotychczasowe opracowania proponują różne zestawy modeli czy mierników, które zależą przede wszystkim od celu badań oraz dostępności danych. Niezbędne jest do tego określenie zbioru czynników ich rozwoju, które powinny w sposób wymierny i odpowiadający rzeczywistości opisywać procesy ekonomiczne i społeczne i które mogą być wykorzystane w dalszych analizach regionalnych.

„Dokonując analizy tendencji rozwojowych występujących w jednostkach przestrzennych, należy uwzględniać długoletnie okresy, gdyż zmiany i trendy je wywołujące w przestrzennych strukturach społeczno-ekonomicznych zachodzą w dłuższym czasie. Ocena okresowa ma charakter oceny statycznej, w której nie można wykazać tendencji rozwojowych, a jedynie krótkotrwałe zjawiska, często o charakterze sezonowym lub koniunkturalnym. Z drugiej strony należy brać do analizy tylko te elementy i czynniki, które w sposób najpełniejszy warunkują tendencję rozwojową danej jednostki” [Korenik, Rogowska i Derlukiewicz 2010, s. 4]. Kierując się tym założeniem, do analizy wykorzystano metody statystyczne i ekonometryczne, takie jak miary średnie, odchylenia, miary dynamiki, metodę porównań, współczynnik regresji [Kukuła 2003, s. 12, 40–44, 209–216].

Okres badań obejmuje lata 1999–2008. Ze względu to, że w latach 1999–2007 region województwa zachodniopomorskiego był podzielony na dwa podregiony (NTS3), analizę podregionów zakończono w roku 2007 (od 2008 roku są cztery podregiony, z podregionu szczecińskiego wydzielono podregiony stargardzki i miasto Szczecin).

Tabela 1. Podregiony regionu zachodniopomorskiego w roku 2007

Podregiony	Cecha			
	Powierzchnia		Ludność	
	km ²	% regionu	osoby	% regionu
Koszaliński	10 404	45,4	591 964	35,0
Szczeciński	12 492	54,5	1 100 307	65,0
Region razem	22 896	100	1 692 271	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podstawowym wskaźnikiem rozwoju regionu jest produkt krajowy brutto. Średni udział regionu zachodniopomorskiego w tworzeniu PKB kraju wyniósł 4,31% (tab. 2).

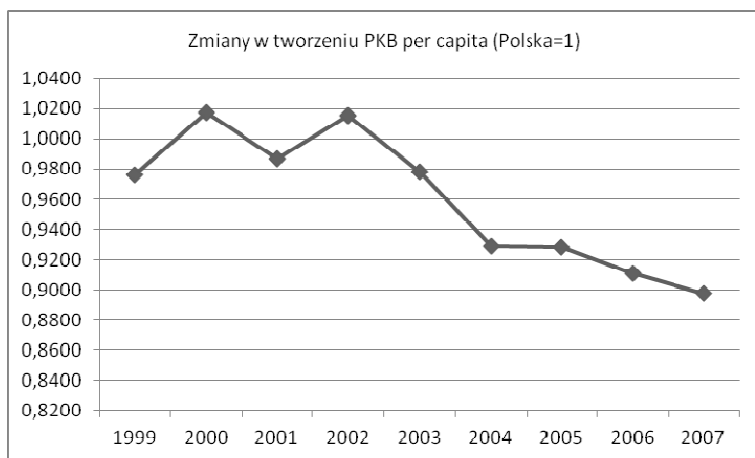
Tabela 2. Udział regionu zachodniopomorskiego w tworzeniu PKB kraju w latach 1999–2008, w %

Lata	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Udział regionu	4,98	4,51	4,43	4,51	4,35	4,12	4,12	4,05	3,99	4,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższy udział, blisko 5% (27,6 mln zł), był w roku 1999, a najniższy w roku 2007 – ok. 4% (46,9 mld zł).

Województwo zachodniopomorskie, pomimo niezłej pozycji pod względem PKB *per capita*, charakteryzuje się niskim i słabnącym tempem wzrostu gospodarczego (rys. 1).

Rys. 1. Zmiany w tworzeniu PKB *per capita* w regionie zachodniopomorskim w latach 1999–2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zmiany w tworzeniu PKB na jednego mieszkańca mają tendencję malejącą. Jedynie w latach 2000 i 2002 PKB *per capita* był powyżej średniej krajowej o ok. 1,7 i 1,5%. Od roku 2002 średnioroczny spadek (współczynnik regresji w trendzie liniowym, przy współczynniku determinacji 0,8954) wynosił 2,3%, natomiast średnia geometryczna za ten okres, czyli średnio PKB *per capita* w relacji do wartości krajowej, wynosi 0,9756.

Dokonując analizy województwa zachodniopomorskiego z wykorzystaniem wskaźnika PKB, można zauważyć, że udział poszczególnych elementów przestrzennych w tworzeniu PKB jest różny. W tabeli 3 przedstawiono PKB w skali NTS3 – dwóch podregionów.

Tabela 3. PKB regionu zachodniopomorskiego wg podregionów w latach 1999–2007

Podregiony (NTS3)	Lata	PKB [mln zł]	Polska = 100%	Region = 100%	Per capita		
					PKB [zł]	Polska=100%	Region=100%
Koszaliński	1999	7 814	1,41	28,33	12 702	79,8	79,8
	2000	8 699	1,17	25,89	14 130	79,7	80,8
	2001	9 670	1,41	31,90	15 710	80,9	81,5
	2002	10 077	1,29	28,60	16 946	82,9	83,9
	2003	10 546	1,29	29,73	17 762	83,1	87,3
	2004	12 102	1,31	31,78	20 398	84,4	90,7
	2005	12 596	1,28	31,08	21 239	82,4	88,8
	2006	13 713	1,29	31,97	23 136	83,2	91,4
Szczeciński	2007	14 779	1,26	31,51	24 939	80,8	90,0
	1999	19 768	3,57	71,67	17 699	111,2	111,1
	2000	21 616	2,90	74,11	19 338	109,1	110,6
	2001	23 755	3,47	68,10	21 226	109,2	110,2
	2002	24 223	3,10	71,40	21 947	107,4	108,7
	2003	23 998	2,94	70,27	21 753	101,8	106,9
	2004	26 041	2,82	68,22	23 622	97,7	105,0
	2005	27 937	2,84	68,92	25 370	98,5	106,0
	2006	29 174	2,75	68,03	26 502	95,3	104,7
2007	32 125	2,73	68,49	27 000	87,5	97,4	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W porównaniu do Polski, PKB *per capita* w podregionie koszalińskim w badanych latach nie przekroczył 85%. Podregion szczeciński do roku 2003 osiągał wartości powyżej średniej krajowej. W kolejnych latach PKB *per capita* był niższy od średniej krajowej, ale wyższy niż w podregionie koszalińskim. Jeśli uznać PKB za miarę bogactwa regionu, to podregion szczeciński jest bogatszy od koszalińskiego. Jest to wynik zaszłości sprzed reformy administracyjnej kraju w 1999 roku. Województwo koszalińskie było słabiej rozwinięte, mniej uprzemysłowione od województwa szczecińskiego. Te różnice zmniejszają się, ale nadal pozostają znaczne. Podobna sytuacja zachodzi przy porównaniu podregionów do regionu. Większy udział, ponaddwukrotnie, w tworzeniu PKB w Polsce ma podregion szczeciński.

Środki unijne związane z realizacją funduszy strukturalnych wpłynęły pozytywnie na zjawiska zachodzące w gospodarce kraju. Następuje intensywny wzrost inwestycji zagranicznych. Pozytywne zmiany w różnym nasileniu wpłynęły na przestrzeń kraju. Przemiany, które zachodziły w regionie, nie odbiegały od tych zachodzących w kraju, ale w przestrzeni regionu zachodziły one w sposób bardziej zróżnicowany, występując z różnym nasileniem w obu podregionach.

Odpowiedź na pytanie, w jaki sposób region zachodniopomorski rozwijał się w badanym okresie, ilustrują wybrane wskaźniki (tab. 4).

Tabela 4. Zmiany w wybranych wskaźnikach regionu zachodniopomorskiego w latach 2002, 2005 i 2008

Wskaźniki	Lata			Przyrost [%]	
	2002	2005	2008	2005–2002	2008–2005
Pracujący [tys.]	286,5	483,8	532,2	68,9	10,0
Stopa bezrobocia [%]	26,1	25,6	13,3	–1,9	–52,0
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [zł]	2 068	2 308	2 881	11,6	24,8
Dochody gminy na 1 mieszkańca [zł]	1 477	2 043	2 725	38,3	33,4
Wydatki gminy na 1 mieszkańca [zł]	1 514	2 023	2 755	33,6	36,2
Wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca [zł]	42 111	46 982	55 209	11,6	17,5
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca [tys. zł]	9,1	12,6	16,5	40,0	31,0
Sprzedaż produkcji budowlanej na 1 mieszkańca [zł]	1 392	1 993	3 182	43,2	59,7
Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	541	508	462	–6,1	–9,1
Samochody osobowe zarejestrowane na 1 tys. ludności	255	269	384	5,5	42,8
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków [% ogólnej liczby ludności]:					
– miast	68,7	69,6	68,9	1,3	–1,1
– wsi	33,0	37,9	40,7	14,8	7,4
Długość sieci wodociągowej [km]	7 583	8 080	8 707	6,6	7,8
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	3 320	4 307	4 992	29,7	15,9
Długość sieci gazowej [km]	5 184	5 184	6 205	0	19,7
Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1000 ludności	423	564	671		
	413	383	854	33,3	19,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W porównywanym okresie jedynie dwa wskaźniki przyjęły wartości ujemne. Pierwszy, pozytywny, to stopa bezrobocia. W roku 2005 w porównaniu z 2002 spadła o ok. 2%, a w 2008 aż o 52%. Drugi wskaźnik, negatywny, to spadek liczby studentów odpowiednio o 6% i 9%. Pozostałe wskaźniki są dodatnie, co świadczy o realnym rozwoju regionu we wszystkich dziedzinach życia.

Oceniając rozwój regionu, należy te procesy odnosić także do zjawisk zachodzących w skali całej gospodarki kraju. Przyjmując jako wskaźnik syntetyczny rozwoju PKB, zestawiono go dla regionu i kraju (tab. 5). Przyrost PKB dla całego kraju w latach 1999–2008 wyniósł 130% (w okresie od wstąpienia do UE wyniósł 38,1%), a dla regionu 86,3% (od 2004 r. – 34,9%), co świadczy, że tempo wzrostu tego wskaźnika w regionie po przystąpieniu Polski do UE przybliżyło się do tempa wzrostu w kraju.

Tabela 5. PKB regionu zachodniopomorskiego w latach 1999–2008 [mln zł]

Lata	1999	2000	2004	2005	2006	2007	2008
Region zachodniopomorski	27 582	33 599	38 079	40 533	42 887	46 904	51 375
Polska	553 560	744 378	923 248	983 302	1 060 031	1 176 737	1 275 432

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Oszacowana funkcja trendu dla regionu wskazuje średnioroczne tempo wzrostu PKB, które wynosi 2,37 mld zł (współczynnik determinacji wynosi 0,91). Dla Polski średnioroczny wzrost PKB za lata 1999–2008 wynosił 74,2 mld (przy współczynniku determinacji 0,97).

Jednym z celów analizy regionalnej jest infrastruktura, która jest decydującym elementem możliwości rozwoju regionu. Infrastruktura jest sumą infrastruktury społecznej i technicznej, których istnienie jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. W ramach infrastruktury ekonomicznej wyróżnia się infrastrukturę badawczo-rozwojową. W niniejszym opracowaniu pokazano tylko jeden element: liczbę jednostek badawczo-rozwojowych. W regionie zachodniopomorskim można zaobserwować stagnację pod względem liczby jednostek badawczo-rozwojowych do roku 2006 (tab. 6).

Tabela 6. Jednostki prowadzące działalność badawczo rozwojową (B+R) w regionie zachodniopomorskim w latach 1999–2008, w szt.

Lata	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Region zachodniopomorski	19	17	17	17	12	17	17	17	16	20
Polska	955	860	920	838	925	957	1097	1085	1144	1157

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W roku 2008 liczba tych jednostek wzrosła o 25% w porównaniu z rokiem 2007. Jednostki B+R mieszczące się na terenie regionu zachodniopomorskiego stanowiły w roku 1999 ok. 2%, a w 2008 – 1,7% ogółu jednostek kraju.

Dokonując oceny miast, należy zwrócić uwagę na czynnik demograficzny (tab. 7).

W regionie są 62 miasta. Najwięcej ludności mieszka w miastach 20–50 tys. (pomijając stolicę regionu) – ok. 22% ludności regionu. Zauważa się odpływ ludności z miast dużych i średnich. W latach 2005–2008 jedynie w małych miastach nastąpił wzrost liczby mieszkańców. Generalnie zarówno w latach 2002–2005, jak i 2005–2008 występuje spadek ludności zamieszkującej miasta regionu zachodniopomorskiego.

Tabela 7. Zmiany ludności w miastach regionu zachodniopomorskiego w latach 2002, 2005 i 2008

Ludność [tys.]	Liczba miast			Ludność w miastach [tys.]			Zmiany ludności	
	2002	2005	2008	2002	2005	2008	2005–2002	2008–2005
Poniżej 2	4	6	5	6,0	9,8	7,9	3,8	-1,9
2–5	25	24	25	79,4	78,0	80,5	-1,4	2,5
5–10	7	7	7	49,9	49,6	49,8	-0,3	0,2
10–20	14	14	14	193,2	191,2	189,7	-2,0	-0,5
20–50	8	8	8	255,0	253,6	252,0	-1,4	-1,6
50–100	1	1	1	71,3	70,6	70,1	-0,7	-0,5
100–200	1	1	1	108,5	107,9	107,1	-0,6	-0,8
Powyżej 200	1	1	1	415,1	411,1	406,9	-4,0	-4,2
Ogółem	61	62	62	1178,4	1171,0	1164,1	-7,4	-6,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak przedstawiono w *Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020*, „Sieć osadnicza jest słabo wykształcona; tworzą ją 62 miasta oraz 3173 wsie i inne jednostki osadnicze. Szczecin, stolica województwa i ośrodek europejski, liczy 414,0 tys. mieszkańców, to jest 24,4% populacji regionu. Jest jednocześnie największym miastem pogranicza polsko-niemieckiego. W części północno-wschodniej regionu dominuje Koszalin, który odgrywa rolę komplementarnego ośrodka równoważenia rozwoju rangi krajowej, liczący 107,8 tys. mieszkańców. Największymi ośrodkami regionalnymi są ponadto: Stargard Szczeciński – 71,3 tys., Kołobrzeg – 44,8 tys., Świnoujście – 41,2 tys., Szczecinek – 39 tys. i Police – 34,5 tys. mieszkańców.

Uwarunkowania historycznie i dysproporcje przestrzenne w sieci osadniczej są przyczyną utrudnionego dostępu do usług i miejsc pracy dla mieszkańców wschodniej i południowej części województwa.

Potencjał gospodarczy regionu zachodniopomorskiego nadal wyznacza przemysł i usługi związane z gospodarką morską. Coraz dynamiczniej rozwijają się handel, turystyka i pozostałe usługi rynkowe, w tym: baza rekreacyjna, sanatoryjna i wypoczynkowa. Poprawia się kondycja rolnictwa i stale wzrasta średnia wielkość gospodarstw (ponad dwa razy większa od średniej krajowej) [*Strategia...* 2005, s. 9].

„Sieć osadnicza województwa będzie miała największe szanse rozwoju na obszarach koncentracji kapitału, czyli tam, gdzie występuje znaczna liczba podmiotów gospodarczych. Znaczne ich zgrupowanie występuje w aglomeracji szczecińskiej, zespole miejskim Koszalina, pasie przygranicznym i nadmorskim oraz w rejonie Wąlcza i Szczecinka” [*Strategia...* 2005, s. 65].

3. Analiza podregionów

Podregion jako kategoria statystyczno-planistyczna nie stanowi szczebla jednostki administracyjnej podziału kraju. Jest interesujący jako obiekt badań ze względu na możliwość agregowania pewnych zjawisk.

W *Strategii...* zidentyfikowano kluczowe problemy demograficzne:

- Malejący przyrost naturalny.
- Wzrost feminizacji społeczeństwa.
- Spadek o prawie 45% liczby ludności w grupie szkoły wyższej.
- Nasilającą się migrację za pracą poza granice regionu.
- Silny wzrost grupy poprodukcyjnej pod koniec okresu objętego strategią [*Strategia...* 2005, s. 11].

Tabela 8. Czynniki demograficzne podregionów regionu zachodniopomorskiego w latach 2002, 2005 i 2008

Zmienna	Podregion					
	koszaliński			szczeciński		
	2002	2005	2008	2002	2005	2008
Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania	594 106	593 273	591 964	1 103 612	1 100 905	1 100 307
Gęstość zaludnienia [osób na 1 km ²]	57	57	57	88	88	88
Przyrost naturalny ogółem [osoby]	1,4	0,6	1,1	0,5	0,4	0,6
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	24,0	21,6	20,4	21,8	19,8	19,0
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem [%]	13,3	13,6	14,3	13,9	14,2	14,8
Saldo migracji wewnętrznych ogółem	-908	-1 032	-1264	-44	-8	-281
Saldo migracji zewnętrznych ogółem	-97	-206	-240	-303	-477	13
Liczba pracujących [tys.]	126,4	113,2	120,0	253,0	229,8	241,5
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych [tys.]	78,9	68,6	45,1	110,7	100,2	58,2
Stopa bezrobocia rejestrowanego	31,1	29,5	20,4	24,1	23,5	14,3
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż rok [w % bezrobotnych ogółem]	51,3	47,0	40,5	48,5	49,9	40,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W tabeli 8 przedstawiono wybrane czynniki demograficzne dla podregionów regionu zachodniopomorskiego.

Porównując lata 2002, 2005 i 2008, można zobaczyć wyraźnie, że negatywne tendencje uległy osłabieniu. Stopa bezrobocia rejestrowanego spadła, a wzrosła liczba pracujących w obu podregionach. Przyrost naturalny, po spadku w roku 2005, wzrósł w obu podregionach w roku 2007. Bezrobotni pozostający bez pracy dłużej niż rok w obu podregionach są na podobnym poziomie, choć stopa bezrobocia jest wyższa w podregionie koszalińskim. Zmniejsza się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, a zwiększa w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa w obu podregionach. Struktura udziału ludności w obu grupach jest na podobnym poziomie, co świadczy o wyrównanej strukturze wiekowej ludności w obu podregionach. Saldo migracji w roku 2007 w podregionie szczecińskim jest zdecydowanie korzystniejsze. W podregionie koszalińskim wartości te rosną na niekorzyść. Migracje ujemne świadczą o tym, że więcej osób wyjeżdża, niż przyjeżdża do danego regionu. Jedynie w podregionie szczecińskim w roku 2007 migracje zewnętrzne przyjęły wartości dodatnie.

W statystykach ekonomicznych dominuje podregion szczeciński (tab. 9).

Tabela 9. Czynniki ekonomiczne regionu zachodniopomorskiego w latach 2002, 2005 i 2008

Zmienna	Podregion					
	koszaliński			szczeciński		
	2002	2005	2008	2002	2005	2008
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej [Polska=100%]	84,3	82,7	82,6	96,0	96,3	95,2
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach [w zł na 1 mieszkańca]	84,4	1 228	1 588	1 389	1 803	2 444
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach [w zł na 1 mieszkańca]	8 373,5	15 777	18 773	26 326,6	25 581	28 440
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON	12 632	72 873	73 477	27 181	133 903	137 273
Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca [zł]	7484	8 890	11 924	8 231	12 170	14 267

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w obu podregionach jest poniżej średniej krajowej i ma tendencje malejące. W roku 2007 w podregionie koszalińskim przeciętne wynagrodzenie spadło do 82,6% średniej krajowej, natomiast

w szczecińskim do 95,2%. Pozytywnym wskaźnikiem jest wzrost produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca aż o 59% w roku 2007 w porównaniu z rokiem 2002 w podregionie koszalińskim, a w regionie szczecińskim o 73%. W latach 2002–2005 wzrost ten był znacznie niższy i wynosił ok. 19% w podregionie koszalińskim i ok. 48% w podregionie szczecińskim, a w latach 2005–2007 nastąpił dynamiczniejszy wzrost sprzedaży w podregionie koszalińskim – o 34%, natomiast w podregionie szczecińskim nastąpiło spowolnienie do 17%. Bardzo pozytywnym zjawiskiem jest wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej: w podregionie koszalińskim prawie sześciokrotny, a szczecińskim pięciokrotny w porównaniu z rokiem 2002.

Dane w tab. 10 świadczą o zróżnicowaniu infrastrukturalnym między podregionami regionu zachodniopomorskiego.

Tabela 10. Czynniki infrastrukturalne regionu zachodniopomorskiego w latach 2002, 2005 i 2008

Zmienna	Podregion					
	koszaliński			szczeciński		
	2002	2005	2008	2002	2005	2008
Sieć wodociągowa [na 100 km ²]	32,4	35,3	38,0	33,7	35,3	36,6
Sieć kanalizacyjna [na 100 km ²]	12,7	16,6	18,9	16,0	20,6	22,1
Sieć gazowa [na 100 km ²]	19,6	12,1	17,6	25,1	21,7	24,1
Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej [mln zł]	11,7	16,6	19,5	19,3	20,4	30,1
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska [zł]	43,4	61,7	39,7	238,1	63,3	112,7
Drogi publiczne powiatowe o nawierzchni twardej [km]	2 868	2 900	2 875	4 512	4 324	4 306

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Następował rozwój, ale bardzo nierówny. Najrównomierniej jest rozwijana sieć wodociągowa (wzrost o 17% w podregionie koszalińskim i 9% w szczecińskim). Największy wzrost wystąpił w sieci kanalizacyjnej, odpowiednio o 49 i 38%. Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w roku 2007 w podregionie szczecińskim wzrosły o 10 mln zł w porównaniu z rokiem 2005. W tym czasie w podregionie koszalińskim wzrosły zaledwie o 3 mln zł.

Najmniej pozytywnie wyglądają drogi powiatowe, których ilość, choć w niewielkim stopniu, zmalała. A jest to ta część infrastruktury, która ma istotne znaczenie nie tylko dla rozwoju podregionu, ale również regionu kraju.

Czynniki mające wpływ na jakość życia mieszkańców przedstawiono w tab. 11.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w obu podregionach jest na takim samym poziomie.

Tabela 11. Czynniki mające wpływ na jakość i warunki życia mieszkańców w regionie zachodniopomorskim w latach 2002, 2005 i 2008

Zmienna	Podregion					
	koszaliński			szczeciński		
	2002	2005	2008	2002	2005	2008
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	67,2	68,0	68,5	67,2	68,9	69,8
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	22,0	22,7	23,4	21,6	22,7	23,4
Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych	262	283	277	181	192	197
Liczba zakładów opieki zdrowotnej	bd	195	208	bd	80	122
Liczba szkół wyższych [ogółem, filii, punktów konsultacyjnych]	2	4	4	16	17	18
Liczba studentów	19 203	18 925	16 147	72 714	67 222	62 880

bd – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Inaczej wygląda sytuacja w opiece zdrowotnej – na niekorzyść podregionu koszalińskiego, gdzie liczba ludności na łóżko jest o 30% większa, choć liczba zakładów opieki zdrowotnej jest większa o ok. 41%. Również w edukacji w szkołach wyższych podregion szczeciński ma przewagę nad koszalińskim. Liczba uczelni jest 4,5-krotnie wyższa, a studentów prawie czterokrotnie.

4. Podsumowanie

Analizując poszczególne grupy czynników kształtujących rozwój regionu województwa zachodniopomorskiego w podziale na podregiony, można dojść do wniosku, że tylko w niektórych sferach poziom rozwoju podregionów wyrównał się, jednakże w większości nadal przoduje podregion szczeciński.

Do czynników, które są na podobnym poziomie, należą czynniki demograficzne. Jedyne stopa bezrobocia jest niższa w podregionie szczecińskim. Drugą grupą są czynniki związane z gospodarką mieszkaniową.

W pozostałych grupach zdecydowaną przewagę ma podregion szczeciński.

Władze województwa zachodniopomorskiego powinny większą uwagę zwrócić na występujące dysproporcje między podregionami i w swoich planach kłaść większy nacisk na ich niwelowanie.

Literatura

- Korenik S., Rogowska M., Derlukiewicz N. [2010], *Analiza tendencji rozwojowych regionu w odniesieniu do zgodności ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego*, Wrocław, s. 4.
- Kukuła K. [2003], *Elementy statystyki w zadaniach*, PWN, Warszawa, s. 12, 40–44, 209–216.
- Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin 2005, s. 9.

A COMPARISON OF THE DEVELOPMENT OF THE SUBREGIONS OF WEST POMERANIAN VOIVODESHIP IN 1999-2007

Summary: The researched subject is West Pomeranian region and its subregions, szczeciński and koszaliński, in the period between 1999 and 2008. Average share of West Pomeranian region in creation of country's GDP accounted for 4.31%. A bigger share, almost twice the amount, in making the GDP was experienced by the szczeciński region. The analysis of economic, vital and infrastructural factors shows that negative tendencies has weakened. In some spheres the level of subregions development has equalized; however, in general, the szczeciński subregion is the leader. The analysis of economic factors points the szczeciński subregion as the wealthier.

Keywords: region, subregion, development factors.